

## Første mai 2026 Tromsø domkirke

Tekst Luk 6,31-36 og Jes 58,6-10

Gratulerer med dagen.

«Spreng båndene i åket. Sett undertrykte fri!»

Det er kraftige tekster fra Bibelen vi hører denne dagen, både fra den gamle profeten Jesaja og fra Jesu munn. Og det er et samspill mellom Det gamle og Det nye testamentet når det gjelder undertrykte, fattige og rettferdighet. Etske fordringer knyttet til det å tro på Gud trer helt tydelig fram. Fordringer som ikke ligger i periferien av det kristne budskapet, men er en rød tråd.

I Det gamle testamentet dominerer tre etiske tema tydelig: Ta imot innflytterne, for dere var selv innflyttere i Egypt. Igjen og igjen. Det er derfor ikke merkelig at kirker over hele verden beskytter flyktninger, asylsøkere og innflyttere. Kirker i USA gjemmer, verner mennesker og protesterer og synger mot det brutale ICE<sup>1</sup> som kaster ut migranter, skiller barn fra foreldre, opptrer nådeløst, voldelig og rasistisk. Og slik vil det være i Europa også når myndigheter tramper over for mange grenser, glemmer elementære rettigheter mennesker på flukt skal ha. Det er ikke kriminelt å flykte. Det er ikke kriminelt å søke om familiegjenforening. Det er naturlig. Det er beskyttet av retten, men utfordres. Og kirkene må protestere når dette uthules. Eller når myndighetene legger planer om internering av asylsøkere i Rwanda eller andre steder. Kirkene må rope ut mot dette. Ta imot innflytterne. Det er et helt tydelig bibelsk budskap.

Og videre: Det andre: Ta vare på faderløse og enker! Hvorfor det? Jo disse hadde ikke noe livsgrunnlag, hadde ikke inntekt. Ta vare på dem. Og med kirkene bygges opp fattigvesen, sykehusvesen, hjelp mot lepra osv. fram til Bymisjoner og Frelsesarmeer den dag i dag. Det er en forvaltning av disse gamle budskapene fra Bibelen.

Og det tredje: Ikke fordrei retten! Ikke vær korrump, Hold retten høyt. Og hvorfor det? Jo fordi rett, og lovverk i ganske så stor grad verner de små, begrenser de rike og mektiges makt. Selvfølgelig gjelder ikke dette alle lover. Men lover generelt verner de minste og sårbare. Rettsløse samfunn er det farligste for de fattige. Derfor er vi engstelige når de største herskerne i

---

<sup>1</sup> U.s.Immigration and Customs Enforcement Ansvar for håndhevelse av toll- og immigrasjonslover i USA bl.a.

verden i dag setter seg ut over lovverket, når de trækker på den internasjonale rettsorden som møysommelig er bygd opp. Pete Hegseth, krigsminister (!) i USA sier i boka «The War of Warriors» i 2024 at «krigens folkerett hemmer USA i føre effektiv krigføring». Og to dager etter krigen mot Iran at de amerikanske styrker under hans ledelse ikke ville respektere «dumme engasjementsregler» eller føre «politisk korrekte kriger»<sup>2</sup>. Med slike holdninger er de de små landene som taper, og aller mest de fattige. Lov, rettssamfunn kommer sammen med kristendommen til Norge. Lovene begrenser makta.

Når Jesus på slutten av sitt virke forteller om dommen – dommen som menneskene skal gjennom en dag, ved tidens slutt, er det noen de samme tingene som står i høysetet: Jeg var sulten og dere gav meg mat. Tørst og dere gav meg drikke, uten klær og dere kledde meg, i fengsel og dere besøkte meg. Og Jesus sier det så sterkt at det dere gjorde mot en av disse mine minste – gjorde dere mot meg<sup>3</sup>. En identifikasjon med ham og det utslåtte mennesket.

Og Jesus selv; født i en stall, flyktning til Egypt, på vandring – sammen med fattige, utstøtte, hjelpeløse nesten hele tiden av sitt liv.

Å forakte de fattige, hjelpeløse, sårbare og utsatte er eklatante brudd på kristen moral, og blir vranglære rett og slett om man sier at kristendom er religionen for de sterke eller religionen for krig, som religiøse og politiske ledere i dag sier, både i Moskva og Washington og mange andre steder. Når krigsminister Pete Hegseth ber i Pentagon på faste bønnemøter til Gud om hjelp til å utøve «overveldende vold mot dem som ikke fortjener nåde»<sup>4</sup>, og at hvert skudd skal treffe «fiender av rettferdighet og av vår store nasjon», er det vranglære. En slik kristendom er umulig å kombinere med troen på den kristne Gud, slik denne troen framkommer i Bibelen. Pave Leo tok heldigvis til motmæle Palmesøndag på Petersplassen: «Dette er vår Gud: Jesus, fredens konge, som avviser krig, og som ingen kan påkalle for å rettferdiggjøre krig. Han lytter ikke til bønnene fra dem som fører krig. Dem avviser han» Og så siterte han nettopp fra Jesajas bok: «Hvor mye dere enn ber, hører jeg ikke. Hendene deres er fulle av blod»<sup>5</sup>

---

<sup>2</sup> Finansavisen 29.4.

<sup>3</sup> Mt.25.

<sup>4</sup> 26. mars i år. VL 8. april 2026. Minna Skau.

<sup>5</sup> Ibid.

Det er klare forbindelseslinjer mellom 1. mai og budskapet fra Jesus og budskapet fra Det gamle testamentet. Det er ikke identifikasjon. Jesus var ingen politiker. Men når 1. mai brukes i kampen for rettferdighet, mot forskjeller, for de som står nederst, og for menneskets verd og mot krig, så er det klare sammenfallende trekk. Og derfor dypt meningsfullt å feire og glede seg over 1. mai i kirkene. Samtidig: Kirka er ikke noe politisk parti. Kirka har medlemmer fra alle partier. Kirka kritiserer alle partier, når det må til. Og politiske partier har ingen trosdimensjon, eller bør ikke ha det. Partiene opererer i den verdslige sfæren, og derfor bør det ikke være faste bønnemøter i Pentagon eller på regjeringskonferanser. Dette må skilles ad.

Men kirker skal snakke, av og til rope, syngre be, uttale seg: Løslat dem som med urett er lenket! Ja de finnes – løslat dem! Russland, USA, Israel som fengsler palestinske barn. Løslat dem. Dissidenter i Russland – løslat dem. Opposisjonelle i Iran, kvinner som ønsker å la håret flagre fritt – løslat dem, homofile i Uganda – løslat dem! Mexicanere i USA som ikke er kriminelle, men i arbeid – løslat dem! Urfolkrepresentanter som kjemper for sine rettigheter i Kina, Latin Amerika. Løslat dem. Og takk Amnesty for at dere følger med, utfordrer, våker og ikke lar oss glemme.

Sett undertrykte fri! Et voldsomt budskap. Som utfordrer hvordan vi organiserer handel, bønder i India som går konkurs og hvor det er selvmordsbølger, barnarbeidere i Bangladesh så vi skal få t-shirts til spottpreis, sett dem fri!

La hjelpeløse komme i hus! Lag botilbud også her i byen, også i Oslo til bostedsløse. Jeg besøkte akkurat Bymisjonen i Oslo. Det gjør inntrykk å se kafeen, vaskemaskinene som vasker tøy for folk som ikke bor noe sted. Oppbevaringsboksene, for hvor skal du sette tinga dine, når du bærer på alt du har, det gjør inntrykk å se kølappsystemet på overnatting. Det må bli minus ti grader i Oslo før du har rett på overnatting innendørs<sup>6</sup>. La hjelpeløse komme i hus!

Del brødet. UNICEF sier at 23% av alle barn i verden under fem år opplevde veksthemming som følge av underernæring. Dette gjelder om lag 150 millioner barn.<sup>7</sup> Å være kristen er å dele. Å være gjestfri. Det er å arbeide for et samfunn som deler og ikke grabber til seg.

---

<sup>6</sup> Samtale med leder på Bymisjonssenteret, Olav Lægdene

<sup>7</sup> FNs bærekraftsmål rapport. Gjelder 2024. FN- Sambandets hjemmeside

Sørg for klær når du ser en naken! Det går ikke an å si det mer direkte. Og er ikke de gamle ordene omtrent det samme som Jesus sier i dommen: Jeg var naken og du kledde meg.

I Lukasevangeliet, det tredje evangeliet – det kanskje mest radikale - går Jesus enda lengre – over i det nesten ufattelig og umulige: «Som dere vil andre skal gjøre mot dere, skal dere gjøre mot dem». Og: «Elsk deres fiender, lån ut, vær barmhjertige!».

Vi kan nok ikke alltid følge dette i enhver situasjon. Da går vi til grunne. Men for en impuls til verden. Dette er ikke krigsreligionen. Det er kjærlighetsreligionen. Det er troen på menneskets ufattelige verdi som ligger bak, hvor det å true, bruke våpen, skade avvises som utvei. Fordi det mennesket som skades har den ufatteligste verdi. Og enda mer gjelder selvfølgelig dette når krigsmakter eller organisasjoner går løs på sivile, vanlige mennesker, truer dem, bomber dem, ruinerer dem, tar dem som gisler, fanger dem. Den kristne impulsen til slikt er et kraftig nei – nei ikke i vårt navn – nei, ikke i Guds navn. Det er grenser vi ikke kan krysse. Vi kan ikke bombe sykehus eller barneskoler, eller ta gisler, eller torturere.

La oss rope ut mot despotene i vår verden, og la oss ikke være stille når våre egne myndigheter lefler med despoter, snakker innflyttere ned, taler stygt eller bagatelliserer ondskap. Det er forskjell på rett og galt. På sant og usant. På urettferdighet og urettferdighet. Det er ikke alle konflikter som bare er vanskelige. Jo vanskelig å løse. Men i mange tilfeller ikke vanskelige i forhold hvem som aggressor og hvem som er offer. Ikke vanskelig i forhold til ordet forholdsmessighet, tyveri, okkupasjon og vold. Da Norge ble angrepet i 1940 sa vi ikke; dette er en utrolig vanskelig og komplisert konflikt som vi ikke kan ta stilling til. Nei, det var en tydelig aggressor. Det er ikke så sjelden det er slik.

Som kristen: La oss snakke sant, med bakgrunn i de etiske budene fra de hellige ordene fra profetene og fra Jesus. La oss huske, be for, ikke glemme de som lider, de som førfølges, utsettes for vold. La oss be. La oss være motstemmer.

Så sier profeten noe vakkert: «Da skal ditt lys bryte fram som når dagen gryr». «Dine sår skal snart leges og gro.» Det er ikke helt klart, synes jeg, hva som menes. Men det er et lys knyttet til mennesker som deler brødet og setter undertrykte fri. Et lys. Ja ser vi det ikke av og til – et lys rundt Mandela,

Gandhi, Malala og Jesus. Men ikke bare dem – de gode menneskene – de du har møtt – som ikke gir opp – men brer kjærlighet, rettferdighet – som står opp for andre – et lys! Men også i mange hverdagsmennesker – ikke ufeilbare mennesker, ikke helgener, ikke Mandelaer, men mennesker på sykehuset, lærere, bussjåførere, pensjonister, elever, som tør, som vil, som ser, som påtaler urett, rasisme, kvinnediskriminering og samehets. Og jammen kan det skje med meg også – når jeg er modig – og med deg – når du deler – når du bruker lørdagen på en demonstrasjon, når du tar opp kampen. Et lys – Guds lys.

En dag tror jeg dette lyset overtar, vinner. Ikke nå, en dag, men av og til også nå, i gløtt, skjer det vidunderlige ting. Ikke minst når mennesker står sammen. Lyset bryter inn. Frigjør slaver. Frigjør kvinner. Frigjør mennesker med mørk hud. Frigjør arbeidere. Frigjør samer og kvener. Frigjør skeive. Det skjer.

Å leve som et troende menneske, eller som et håpende menneske, er å prøve å velge dette lyset, lyset fra Jesus, lyset fra profeten Jesaja, lyset som jo er der. Lyset fra Gud. La det skinne gjennom deg, «la ditt lys gå opp i mørket», som det står.

La dette lyset skinne gjennom deg, og vend tilbake til det når du feiler, eller gir opp, eller ikke får det til. Lyset er der. Vil være der. Velg lyset. Gi av ditt eget, og «din natt skal bli som høylys dag».

Ære være Skaperen, Frigjøreren og Livgiveren som var, er og blir en sann Gud fra evighet til evighet. Amen.